

Kulminirane aktivnosti u portugalskom i hrvatskom

Daliborka Sarić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
dsaric@ffzg.hr

UDK: 811.134.3'367.625:811.163.42
izvorni znanstveni rad
<https://doi.org/10.17234/9789531758819.38>

U ovom radu uspoređujemo način kodiranja teličnosti na razini bazične predikacije iz razreda kulminiranih aktivnosti u portugalskom i hrvatskom jeziku. Cilj nam je ustvrditi postoji li u hrvatskom jeziku ekvivalentni aspektualni razred, a potom prikazati kako se teličnost kompozicionalno ustrojava u interakciji svojstava glagola i glagolskih argumenata u portugalskom, te kako se kodiranje tog obilježja odvija u hrvatskim ekvivalentnim predikacijama.

Ključne riječi: teličnost, inkrementalnost, kvantizacija, akuzativ, genitiv

Uvod

Noviji opisi portugalskog aspektualnog sustava (npr. Oliveira 2003, Cunha 2004, 2013, Leal 2009, Oliveira i Leal 2015) temelje se na modelima kompozicionalnog ustroja aspektualnih informacija u rečenici (Verkuyt 1972, 1993; Tenny 1987, 1992, 1994; Krifka 1992, Filip 1999, Rothstein 2004). Na razini bazične predikacije, aspekt se temelji na kombinaciji binarno definiranih triju komponenti – dinamičnost, durativnost i teličnost. U ovom radu bavimo se ustrojem kulminiranih aktivnosti, razreda koji ima pozitivna sva tri navedena obilježja, pri čemu je teličnost kompozicionalno najosjetljivije obilježje.¹

Teličnost se obično definira kao dosizanje inherentne granice ili cilja radnje, vidljivih po nizu distribucijsko-semantičkih svojstava teličnih predikacija. Pokazalo se na građi mnogih jezika kako teličnost ovisi, kako o semantičkim svojstvima glagola, tako i o kvantizacijskim svojstvima gla-

¹ Termini proces i kulminirani proces (prema portugalskom *processo* i *processo culminado*) iz Sarić (2014) zamijenili smo (kao i u Sarić 2016) s aktivnost i kulminirana aktivnost jer su transparentniji s obzirom na terminologiju koja se javlja u hrvatskim (još uvijek sporadičnim) aspektološkim radovima, a i dalje su bliski izvornim terminima modela koji preuzimamo. Npr. Žic Fuchs (2009) također koristi termin aktivnost, dok kulminiranu aktivnost naziva postignuće, prema često korištenom engl. *accomplishment* (prema Vendlerovoj (1967) početnoj klasifikaciji).

golskih argumenata. Kvantiziran je onaj argument koji označava omeđen, kumulativan, odnosno nedjeljiv entitet (Bach 1981, Krifka 1989a) i kao takav može odrediti teličnost predikacije. Ovdje ćemo prikazati kako se teličnost kompozicionalno formira na primjeru odnosa glagola i direktnog objekta u portugalskom. S obzirom da su u portugalskom mnogi glagoli leksički podspecificirani s obzirom teličnost (npr. *ler, escrever, comer*), glagolski argument mora biti kvantiziran da bi predikacija dobila teličnu interpretaciju. Na sintaktičkom planu to znači da mora postojati određeni tip specifikacije, a ovdje ćemo se usredotočiti na ulogu člana uz direktni objekt.

Osim kvantizacijskih svojstava relevantnog glagolskog argumenta, za teličnost durativnih radnji pokazao se ključnim inkrementalni odnos glagola i argumenta (Krifka 1989a, 1989b, 1992, Tenny 1987, 1992, 1994, Dowty 1991).² Riječ je o homomorfizmu između dimenzija objekta i vremenske progresije radnje: inkrementalni argument direktno je zahvaćen radnjom i svaki njegov dio (neka bitna dimenzija) odgovara podintervalu radnje. Kod kulminiranih aktivnosti dobivenih kompozicionalno, teličnost, odnosno cilj radnje, postignut je kada je argument u potpunosti „obuhvaćen“ radnjom, što znači da je radnja iscrpljena i ne može se nastaviti.³

Oslanjajući se pretežno na Sarić (2014), identificiramo razred kulminiranih aktivnosti i uspoređujemo osobitosti ustroja navedenog razreda u portugalskom i hrvatskom.⁴

Dijagnostički testovi

Rečeno je da se teličnost kod kulminiranih aktivnosti očituje u nizu distribucijsko-semantičkih svojstava predikacija.⁵ Na primjer, u portugalskom su kulminirane aktivnosti kompatibilne s durativno-kulminativnim

² Osim kulminiranih aktivnosti, teličnim se smatraju i kulminacije (npr. *chegar, cair, morrer*), trenutačne radnje čija se teličnost bazira na drugačijim principima.

³ Na primjer, 'pojesti jabuku' znači da, paralelno s tijekom odvijanja radnje dolazi do promjena na samom objektu, a radnja završava kada je relevantni dio objekta u ovom slučaju „nestao“, dok kod predikacija 'misliti na jabuku' ili 'držati/pridržati jabuku' tijekom radnje nije definiran fizičkim dimenzijama objekta. Inkrementalnost se također često temelji na kretanju, uključujući i metaforičko kretanje, npr. 'čitati knjigu' podrazumijeva inkrementalan odnos jer subjekt mentalno prelazi određenu rutu koja počinje na prvoj a završava na zadnjoj strani knjige i na taj način obuhvaća cijeli objekt. Za razliku od toga, '(po)gledati knjigu' nije inkrementalno, dok 'pregledati knjigu' opet jest.

⁴ Zahvaljujem Joaquimu Ramosu na diskusiji o portugalskim primjerima u nastavku rada.

⁵ Detaljna razrada za portugalski u Leal (2009). Za hrvatski Sarić (2014) i Sarić (2016).

adverbijalima kao što je „em x tempo“ – „za x vremena“, što vrijedi i za hrvatske ekvivalentne predikacije sa svršenim glagolom i objektom u akuzativu:

1. O rapaz leu o livro em duas horas.
2. Dječak je pročitao knjigu za dva sata.

Isto neće vrijediti za predikacije iz razreda aktivnosti, koje su atelične. Uzet ćemo za primjer predikaciju iste argumentne strukture: *procurar o livro / potražiti knjigu*. Aktivnosti su obično negramatične u kombinaciji s navedenim adverbijalima (3), dok u hrvatskom mogu biti na granici prihvatljivosti (4), ali se po drugačijoj interpretaciji (radnja počinje nakon isteka intervala) vidi da je riječ o aspektualno drugačijoj vrsti predikacije:

3. *O rapaz procurou o livro em duas horas.
4. #Dječak je potražio knjigu za dva sata.

S jednostavno-durativnim adverbijalima tipa „durante x tempo“ – „x vremena“, u portugalskom se kulminirane aktivnosti mogu interpretirati kao atelične (rekategoriziraju se u razred aktivnosti), dok su u hrvatskom takvi adverbijali potpuno nekompatibilni sa svršenim glagolima u teličnim predikacijama:

5. #O rapaz leu o livro durante duas horas.
6. *Dječak je pročitao knjigu dva sata.

U hrvatskom, dakle, svršeni prefiks ovakvoga tipa osim teličnosti donosi obilježje „više“ jer ne dopušta rekategorizaciju predikacije ovakvim adverbijalima.

Nadalje, kulminirane aktivnosti poput *ler o livro* prirodno dolaze u konstrukcijama rezultativnoga pasiva, što vrijedi i za hrvatski:

7. O livro está lido.
8. Knjiga je pročitana.

Aktivnosti su negramatične u takvim konstrukcijama (bez dodatnih modifikacija):

9. *O livro está procurado.
10. *Knjiga je potražena.

Osim distribucijski (u kombinaciji sa semantičkim), za kulminirane su aktivnosti karakteristična i neka implikacijska svojstva. Na primjer, pri

upotrebi progresivne konstrukcije s teličnom predikacijom dolazi do rekatégorizacije telične radnje u ateličnu, jer se progresivom izdvaja „dio“ radnje iz cjeline (11). S obzirom da se teličnost temelji na kompleksnoj, nehomogenoj aspektualnoj strukturi, prva rečenica ne podrazumijeva istinitost druge, jer priroda dijela ovakve radnje nije jednaka cjelini.⁶ U hrvatskom se progresivno značenje izražava nesvršenim glagolom pa takva rečenica također ne podrazumijeva istinitost rečenice sa svršenim glagolom:

11. O rapaz estava a ler um livro. → O rapaz leu o livro.

12. Dječak je čitao knjigu (kad je mama nazvala). → Dječak je pročitao knjigu.

Ovakav odnos dijela i cjeline vidi se i kod kulminiranih aktivnosti kao dopuna glagolu *parar* u portugalskom, odnosno *prestati* u hrvatskom – prva predikacija označava dio radnje koji nije jednak nehomogenoj cjelini:

13. O rapaz parou de ler o livro. → O rapaz leu o livro.

14. Dječak je prestao čitati knjigu. → Dječak je pročitao knjigu.

Za razliku od kulminiranih aktivnosti, kod aktivnosti u portugalskom dio radnje podrazumijeva istinitost radnje u cjelini:

15. O rapaz estava a procurar / parou de procurar o livro. → O rapaz procurou o livro.

Ovakav test s ateličnim svršenim predikacijama ne pokazuje jasne rezultate u hrvatskom, čak bismo mogli reći da je neadekvatan. Ako je *dječak prestao tražiti ključeve*, znači li to da ih je *potražio*? Svršenost kao posebna kategorija podrazumijeva nedjeljivost drugačije prirode od one koja za posljedicu ima teličnost. Drugim riječima, svršenost podrazumijeva cjelovitost/nedjeljivost neovisno o obilježjima kao što je (a)teličnost (v. Sarić 2014, 2016).

Razlika između teličnih i ateličnih predikacija jasno se vidi u oba jezika u kontekstu rečenične negacije i priloga *ainda* / *još*. S kulminiranim aktivnostima moguća je interpretacija i da je radnja započela, ali nije dovršena i da radnja nije ni započela:

⁶ Kod neutralnih glagolskih vremena kao što je preterit u portugalskom, obilježja koja definiraju aspektualne razrede ostaju nepromijenjena, dok neka druga vremena i glagolski kompleksi, kao i vremenski adverbijali, mogu mijenjati konačni aspektualni profil rečenice. Takvu vrstu rekatégorizacije Moens (1987) i Moens i Steedman (1987, 1988) nazivaju koercijom.

16. O rapaz ainda não leu o livro. → / → O rapaz começou a ler o livro.

17. Dječak još nije pročitao knjigu. → / → Dječak je počeo čitati knjigu.

S aktivnostima nije moguća interpretacija da je radnja započela:

18. O rapaz ainda não procurou o livro. → O rapaz começou a procurar o livro.

19. Dječak još nije potražio knjigu. → Dječak je počeo tražiti knjigu.

Sve što je rečeno o kulminiranim aktivnostima u hrvatskom vrijedi i za predikacije s mnogim drugim svršenim parnjacima, na primjer, kao *pročitati* jednako se ponaša *iščitati*, kao *napisati* jednako se ponaša *upisati* ili *ispisati*, kao *popiti* jednako se ponaša *ispiti* i sl. (detaljno u Sarić 2014). Zaključno možemo reći da hrvatski ekvivalenti (u formi svršenog glagola i direktnog objekta) portugalskih kulminiranih aktivnosti (glagol i direktni objekt) dijele dovoljan broj sintaktičkih i semantičkih svojstava da ih možemo svrstati u isti aspektualni razred.⁷

Uloga objekta

U prethodnim primjerima vidjeli smo kombinaciju glagola i direktnog objekta koji zajedno konstituiraju teličnu radnju, jer su u portugalskom durativni glagoli rijetko sami po sebi telični. Na primjer, glagol *ler* bez izraženog direktnog objekta čini ateličnu predikaciju (aktivnost), odakle implikacija da u progresivu ili kao dopuna glagolu *parar* (koja označava dio radnje) podrazumijeva istinitost radnje u preteritu (koja označava cjelinu radnje). Isto vidimo i po kompatibilnosti atelične predikacije s jednostavno-durativnim adverbijalima:

20. O rapaz estava a ler. → O rapaz leu.

21. O rapaz parou de ler. → O rapaz leu.

22. O rapaz leu durante duas horas / *em duas horas.

No nema svaka kombinacija durativnog glagola i direktnog objekta obilježje teličnosti. Pri formiranju predikacija iz razreda kulminiranih aktivnosti, teličnost ovisi o inkrementalnom odnosu glagola i argumenta. Primjeri teličnih inkrementalnih radnji su, osim prikazanog *ler o livro* (pročitati knjigu), i *escrever um livro* (napisati knjigu), *fumar um cigarro* (popušiti cigaretu), *comer o bolo* (pojesti kolač), *beber uma cerveja* (popiti pivu), *construir uma casa* (sagraditi kuću). Ako nema inkrementalnog odnosa glago-

⁷ O predikacijama s nesvršenim inkrementalnim glagolima u hrvatskom v. Sarić 2014.

la i argumenta, durativna radnja nije telična. Osim predikacije *procurar o livro*, u ovakvu vrstu aktivnosti spada i primjerice *empurrar*, glagol iste argumentne strukture (npr. *empurrar o carrinho* "gurati kolica"), zatim mnoge predikacije s prijedložnim objektima, npr. *esperar por* (čekati), *olhar para* (gledati), *sonhar com* (sanjati), kao i mnogi neprelazni glagoli, npr. *chover* (kišiti), *dormir* (spavati), *chorar* (plakati).

Kao što je već naznačeno, mnogi inkrementalni glagoli u portugalskom su α -telični, što znači da su podspecificirani s obzirom na to obilježje i da se u predikacijama u kojima se takvi glagoli javljaju teličnost dobiva kompozicionalno. Kao što je uvodno rečeno, da bi predikacija bila telična, potreban je kvantizirani glagolski argument. Telične su dakle predikacije poput *ler um livro*, *ler o livro*, *ler os livros*; *comer uma banana*, *comer a banana*, *comer as bananas*. Ako je argument nekvantiziran, kao što je slučaj s nespecificiran brojivim imenicama u množini, kombinacija glagola i argumenta daje ateličnu predikaciju:

23. O rapaz leu livros (durante duas horas).

24. O rapaz comeu bananas (durante duas horas).

Osim brojivih imenica u množini, nekvantizirane su i nebrojive imenice u jednini pa su atelične predikacije poput *ler poesia* ili *beber café*, dok brojiva imenica u jednini na poziciji direktnog objekta mora biti specificirana (*ler o livro*, *ler um livro*, **ler livro*). Kod slavenskih je jezika uočeno da u dosegu svršenog inkrementalnog glagola, i to onog deriviranog unutarnjim prefiksom, nebrojive imenice i imenice u množini postaju kvantizirane (Filip 1999, 2005a, 2005b).⁸ U hrvatskom, dakle, specifikacija članom u pravom smislu ne postoji, dok ulogu u kvantizaciji nebrojivih imenica u jednini i brojivih u množini može imati svršeni glagol, kao što Filip predviđa, a čemu dodajemo restrikciju da direktni objekt mora biti u akuzativu.

25. Dječak je popio vodu (za pet minuta).

26. Dječak je pojeo banane (za pet minuta).

Ako je direktni objekt u genitivu, svršenost nema utjecaja na kvantizaciju direktnoga argumenta i rečenica ostaje atelična, što se vidi po potpunosti nekompatibilnosti ovakvih predikacija s kulminativno-durativnim adverbijalima.

⁸ Perfektivni prefiksi dijele se na unutarnje ili leksičke i vanjske ili supraleksičke (npr. Svenonius 2004, Ramchand 2004, Di Sciullo & Slabakova 2005, Romanova 2006). Unutarnji prefiksi uglavnom imaju idiosinkratična značenja, pored toga što označavaju teličnost (npr. *na-* u *napisati* ili *za-* u *zapisati*) dok vanjski imaju predvidljiva, kompozicionalna značenja kvantifikacijskog ili faznog tipa (npr. inkoativni *za-* u *zapjevati* ili sativni *na-* u *napjevati se*).

27. Dječak je popio vode (*za pet minuta).

28. Dječak je pojeo banana (*za pet minuta).

Kod implikacijskih testova također možemo usporediti kako predikacije koje označavaju dio radnje ne impliciraju istinitost cjelovitih radnji s objektom u akuzativu, za razliku od radnji s objektom u genitivu.⁹

29. Kad je mama nazvala, dječak je pio vodu.

→ Dječak je popio vodu.

→ Dječak je popio vode.

30. Dječak je prestao piti vodu.

→ Dječak je popio vodu.

→ Dječak je popio vode.

Rekli smo da su inkrementalni glagoli u portugalskom uglavnom α -telični. Iznimka su glagoli koji označavaju uzimanje obroka vezano za dio dana, npr. *almoçar* i *jantar*. Ti su glagoli sami po sebi telični i predikacije u kojima se javljaju uvijek su telične, neovisno o prisutnosti objekta i njegovim kvantizacijskim svojstvima:

31. O rapaz almoçou (em dez minutos). – kulminirana aktivnost

O rapaz comeu (durante dez minutos). – aktivnost

32. O rapaz almoçou sopa (em dez minutos). – kulminirana aktivnost

O rapaz comeu sopa (durante dez minutos). – aktivnost

33. O rapaz almoçou a sopa (em dez minutos). – kulminirana aktivnost

O rapaz comeu a sopa (em dez minutos). – kulminirana aktivnost

Zanimljivo je da u hrvatskom dvovidni glagoli poput *ručati* ili *večerati* imaju svojstva i aktivnosti i kulminiranih aktivnosti, dok se *pojesti* ponaša kao tipična kulminirana aktivnost, po čemu je upravo on aspektualno sličan portugalskim glagolima poput *almoçar*, a ne *comer*.

34. Dječak je ručao/večerao deset minuta.

Dječak je ručao/večerao za deset minuta.

Dječak je pojeo za deset minuta / *deset minuta.

⁹ Neki tipovi kulminiranih aktivnosti imaju svojstva teličnosti neovisno o prisutnosti objekta u genitivu. Takve su predikacije sa sativnim glagolima i njihovim dopunama u genitivu. One su primjerice kompatibilne s kulminativno-durativnim adverbijalom, usp. *beba se napila mlijeka za pet minuta* i **beba je popila mlijeka za pet minuta*. Naime, kod sativnih glagola primarni inkrementalni odnos tiče se stanja subjekta, zbog čega genitiv ne blokira teličnu interpretaciju. Međutim, ovakve predikacije nisu ekvivalenti bazičnih kulminiranih aktivnosti u portugalskom jer sativni prefiksi pripadaju domeni vanjske aspektualnosti.

Razlika između portugalskog i hrvatskog zanimljiva je i kod iznimki kao što su glagoli *estudar* ili *discutir* koji predstavljaju prijelaz između α -teličnih i ateličnih glagola. Uzmimo primjere s glagolom *estudar*, koji s kvantiziranim direktnim objektom može označavati i aktivnost i kulminiranu aktivnost:

35. O rapaz estudou a lição.

Dječak je učio / proučio lekciju.

U hrvatskom je stoga ekvivalent i rečenica sa svršenim i nesvršenim glagolom.

Glagol i određenost u hrvatskom

Prema analizi koju Filip (1999, 2005a, 2005b) predlaže za slavenske jezike, svršeni inkrementalni glagol (deriviran unutarnjim prefiksom) utječe, osim na kvantizaciju, i na interpretaciju određenosti referenta samostalnih nebrojivih imenica u jednini i brojivih u množini – takva imenica na poziciji direktnog objekta (u akuzativu, dodajemo) ima nužno određenu interpretaciju. Filip (1999:227) daje primjere iz češkog:

36. Ivan vypil (pfv) čaj.

Ivan je popio čaj.

37. Ivan snědl (pfv) jablka.

Ivan je pojeo jabuke.

Međutim, smatramo da kod nebrojivih imenica u hrvatskom, interpretacija u ovakvom slučaju može biti i neodređena:¹⁰

38. Ivan je došao kući i popio čaj / kavu / pivu.

39. Ivan je došao kući i pojeo juhu.

Drugim riječima, nebrojiva imenica postaje kvantizirana u dosegu svršenoga unutarnjeg prefiksa inkrementalnog glagola, dok na određenost prefiks nema nužno utjecaja.

Što se tiče imenica u množini, slažemo se da je u navedenom kontekstu jaka tendencija određene interpretacije:

¹⁰ S glagolom *popiti* jača je tendencija određene interpretacije kod tekućina kod kojih je uobičajena kvantifikacija za označavanje manjih doza, npr. *Ivan je došao kući i popio vodu / vino*. S kvantifikacijom, kako je Filip i predviđa, interpretacija je neodređena, npr. *Ivan je popio čašu vode / čašu vina*.

40. Ivan je došao kući i pojeo jabuke / kolače.
41. Ivan je došao kući i napisao pisma / mailove.
42. Ivan je došao kući i pročitao knjige.

Također, prema Filip (*ibid.*), kod brojivih imenica u jednini glagol nema utjecaja na referencijalnu određenost argumenta.

U sljedećim primjerima navodimo temeljne „formule“ konstituiranja kulminiranih procesa u portugalskom i njihove ekvivalente u hrvatskom.

Rečenica s α -teličnim glagolom i nebrojivom imenicom u portugalskom na mjestu direktnog objekta daje ateličnu interpretaciju, stoga su najbliži ekvivalenti u hrvatskom rečenica s nesvršenim glagolom ili rečenica sa svršenim glagolom i objektom u genitivu.

43. O João bebeu chá.
Ivan je pio čaj.
Ivan je popio čaja.

Upotrebom člana nebrojiva se imenica rekategorizira u brojivu, što s α -teličnim glagolom čini teličnu predikaciju. Kulminirana aktivnost u hrvatskom može biti ekvivalent i rečenice s određenim i neodređenim članom.

44. O João bebeu o chá / um chá.
Ivan je popio čaj.

Samostalna imenica u množini kao dopuna α -teličnom glagolu daje ateličnu interpretaciju, čemu su najbliži ekvivalenti u hrvatskom rečenica s nesvršenim glagolom ili rečenica sa svršenim glagolom i objektom u genitivu.

45. O João comeu bananas.
Ivan je jeo banane.
Ivan je pojeo banana.

Imenica kvantizirana određenim članom u istom kontekstu odredit će teličnu interpretaciju rečenice, a po *inherentnim* obilježjima – teličnost, kvantizacija i određenost objekta (uključujući i diskursivne funkcije preterita u portugalskom i svršenih glagola u hrvatskom, čime se ovdje nismo detaljnije bavili) ovaj je hrvatski ekvivalent najbliži portugalskom.

46. O João comeu as bananas.
Ivan je pojeo banane.

Brojiva imenica u jednini nužno je specificirana u portugalskom i kao takva će u opisanom kontekstu odrediti teličnost predikacije ako se radi o specifikaciji članom. Samostalna imenica u hrvatskom ekvivalentu može odgovarati i objektu s određenim i s neodređenim članom u portugalskom.

47. O João escreveu a carta / uma carta.

Ivan je napisao pismo.

Zaključak

Kulminirane aktivnosti na razini bazične predikacije u kombinaciji inkrementalnog glagola i direktnog objekta u portugalskom najčešće se dobivaju kompozicionalno, pri čemu ključnu ulogu ima objekt koji mora biti kvantiziran ako je glagol podspecificiran s obzirom na teličnost. Hrvatski ekvivalenti takvih kulminiranih aktivnosti su svršeni inkrementalni glagoli izvedeni unutarnjim prefiksima u kombinaciji s direktnim objektom u akuzativu. Distribucijski, kulminirane aktivnosti u hrvatskom ponašaju se pretežno isto kao i portugalske, ali se interakcija obilježja kao što su teličnost, kvantizacija i određenost odvija na različitim razinama. Za razliku od portugalskog, u hrvatskom ključnu ulogu ima prefiks koji kvantizira imenicu (ako je ona u akuzativu), a u slučaju brojivih imenica u množini nameće i određenu interpretaciju referenta. Rekategorizacija kulminirane aktivnosti u aktivnost događa se ako je direktni objekt samostalna imenica u genitivu, koja blokira mogućnost telične interpretacije. U portugalskom se, dakle, kulminirane aktivnosti kodiraju na leksičkoj i sintaktičkoj razini, a u hrvatskom na morfološkoj i sintaktičkoj.

Bibliografija

- Bach, Emmon (1981). *On Time, Tense and Aspect: An Essay in English Metaphysics, Radical Pragmatics* [ur. Peter Cole], New York: Academic Press, pp. 63-81.
- Cunha, Luís Filipe (2004). *Semântica das Predicações Estativas: Para uma Caracterização Aspectual dos Estados*, doktorska disertacija, Faculdade de Letras da Universidade do Porto.
- Cunha Luís Filipe (2013). *Aspeto, Raposo, Gramática do Português* (vol.1) [ur. Eduardo B. Paiva Raposo et al.], Lisabon: Fundação Calouste Gulbenkian, pp. 585-619.
- Di Sciullo, Anna Maria i Roumyana Slabakova (2005). *Quantification and Aspect, Perspectives on Aspect* [ur. Henk Verkuyl et al.], Dordrecht: Springer, pp. 61-80.

- Dowty, David (1991). Thematic Proto-Rules and Argument Selection, *Language*, 67, pp. 547-619.
- Filip, Hana (1999). *Aspect, Eventuality Types and Nominal Reference*, New York : Garland Publishing, Inc.
- Filip, Hana (2005a). The telicity parameter revisited, *Semantics and Linguistic Theory (SALT) XIV*, Ithaca: CLC Publications, pp. 92—109.
- Filip, Hana (2005b). On accumulating and having it all: Perfectivity, Prefixes and Bare Arguments, *Perspectives on Aspect* [ur. Henk Verkuyl et al.], Dordrecht: Springer. pp.125-148.
- Krifka, Manfred (1989a). Nominal Reference, Temporal Constitution, and Quantification in Event Semantics, *Semantics and Contextual Expression* [ur. Renate Bartsch et al.], Dordrecht: Foris Publication, pp. 75-115.
- Krifka, Manfred (1989b). *Nominalreferenz und Zeitkonstitution*, München: Wilhelm Fink.
- Krifka, Manfred (1992). Thematic Relations as Links between Nominal Reference and Temporal Constitution, *Lexical Matters* [ur. Ivan Sag i Anna Szabolcsi], Stanford: CSLI, pp. 29-53.
- Leal, António (2009). Semântica aspectual e nominal: Contributo das expressões nominais para a construção aspectual das frases, doktorska disertacija, Porto, Faculdade de Letras da Universidade do Porto.
- Moens, Marc (1987). Tense, Aspect and Temporal Reference, doktorska disertacija. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Moens, Marc i Steedman, Mark (1987). Temporal Ontology in Natural Language, *Proceedings of the 25th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*, Stanford CA, pp. 1-7.
- Moens, Marc i Steedman, Mark (1988). Temporal Ontology and Temporal Reference, *Computational Linguistics*, 14, pp. 15-28.
- Oliveira, Fátima (2003). Tempo e Aspecto, *Gramática da Língua Portuguesa* [Maria Helena M. Mateus et al.], Lisabon: Caminho, pp. 127-178.
- Oliveira, Fátima i Leal, António (2015). Activities with culmination, *Linguística, Informática e Tradução: Mundos que se Cruzam*, Oslo Studies in Language 7(1) [ur. Alberto Simões, et al.], pp. 457–470.
- Ramchand, G. (2004). Time and the event: The semantics of Russian prefixes, *Nordlyd*, 32 (2), pp. 323–361.
- Romanova, Eugenia (2006). Constructing perfectivity in Russian, doktorska disertacija, University of Tromsø.

- Rothstein, Susan (2004). *Structuring Events: a Study in the Semantics of Lexical Aspect*, Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Sarić, Daliborka (2014). Aspekt u portugalskom i hrvatskom: primjer procesa i kulminiranih procesa, doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Sarić, Daliborka (2016). Teličnost u hrvatskom, *Filologija*, 65, pp. 131-147.
- Svenonius, Peter (2004). Slavic prefixes inside and outside VP, *Nordlyd*, 32 (2), pp. 205–253.
- Tenny, Carol (1987). Grammaticalizing Aspect and Affectedness, doktorska disertacija, MIT, Cambridge, MA.
- Tenny, Carol (1992). The Aspectual Interface Hypothesis, *Lexical Matters* [ur. Ivan Sag i Anna Szabolcsi], Stanford: CSLI, pp. 1-27.
- Tenny, Carol (1994). *Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface*, Dordrecht: Kluwer.
- Vendler, Z. (1967). *Linguistics in philosophy*, Ithaca: Cornell University Press.
- Verkuyl, Henk (1972). *On the Compositional Nature of the Aspects*, Dordrecht: D. Reidel Publishing.
- Verkuyl, Henk (1993). *A Theory of Aspectuality. The interaction between temporal and atemporal structure*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Žic Fuchs, Milena (2009). *Kognitivna lingvistika i jezične strukture: engleski present perfect*, Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Simboli

→ implicira

↔ ne implicira

* negramatično

irelevantna interpretacija

Processos culminados em português e croata

Neste artigo, compara-se a constituição das predicções básicas da classe dos processos culminados em português relativamente aos equivalentes croatas e às suas características aspetuais. Os objetivos principais são, por um lado, determinar se em croata existe a classe aspetual de processos culminados com as mesmas propriedades distribucionais e semânticas e, por outro, mostrar em que níveis composicionais é codificada a telicidade em croata. Contrastando com o papel da interação dos verbos e argumentos em português, analisa-se o papel dos prefixos em croata na determinação da telicidade da predicação, mas também nas propriedades referenciais do âmbito da determinação do argumento direto. A natureza composicional das informações aspetuais em croata é revelada na influência do caso (a distinção acusativo / genitivo) do objeto direto na interpretação da telicidade da frase.

Palavras-chave: telicidade, incrementalidade, quantização, acusativo, genitivo

